

Ədibə İsmayılova,
*Azərbaycan Milli Kitabxanasının Xidmət
işləri üzrə direktor müavini, Əməkdar
mədəniyyət işçisi, AMEA-nın doktorantı
oxucu_xidmet@anl.az*

OXUCULARIN ELEKTRON-İNFORMASIYA TƏLƏBATININ ÖDƏNİLMƏSİNDƏ AZƏRBAYCAN MİLLİ KİTABXANASININ ROLU

***Xülasə:** Məqalədə son illərdə Azərbaycan Milli Kitabxanasında istifadəçilərin informasiya tələbatlarının daha operativ, tam və dolğun şəkildə ödənilməsi məqsədilə elektron informasiya resurslarının yaradılmasından, onlardan istifadənin təşkili istiqamətlərindən və elektron kitabxananın xidmətlərindən bəhs edilir.*

***Açar sözlər:** elektron kitabxana, elektron resurs, oxuculara xidmət, elektron kataloq, analitik məlumat bazası*

Son dövrlərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev kitabxanaların səmərəli fəaliyyət göstərməsi, onların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, fondların zənginləşdirilməsi üçün bir sıra xüsusi əhəmiyyətli sənədlər imzalamışdır. “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” (2004), “Dünya ədəbiyyatı və uşaq ədəbiyyatı kitabxanası seriyasından kitabların nəşri haqqında” (2005), “Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi haqqında” (2007), “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın təsdiq olunması haqqında” (2008) imzalanan silsilə sərəncamların icrası nəticəsində kitabxana-informasiya sahəsində yeni texnologiyalar tətbiq edilmiş, müasir kitabxana-informasiya infrastrukturunu yaradılmış, istifadəçilərə göstərilən kitabxana-informasiya xidmətlərinin sayının və keyfiyyətinin artırılması, əhəlinin intellektual potensialının, bilik səviyyəsinin inkişafı, habelə fasiləsiz təhsilin təmin edilməsi üçün əlverişli zəmin yaradılmışdır.

“Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın Azərbaycan Milli Kitabxanasının fəaliyyətində mühüm rolu olmuşdur. Bu proqramda nəzərdə tutulmuş əsas vəzifələri rəhbər tutaraq kitabxana öz fəaliyyətində kitabxana işi sahəsində

dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi, ölkədə tarixi-mədəni, ədəbi-bədii, elmi sərvətlərin toplanılması, mühafizəsi və onlardan istifadə imkanlarının artırılması sahəsində mühüm addımlar atmışdır. Milli Kitabxananın maddi-texniki təminatı xeyli yaxşılaşmış, müasir tipli informasiya texnologiyaları ilə təchizatı gücləndirilmişdir. Kitabxana-informasiya texnologiyalarının tətbiqi və istifadəsi nəticəsində müasir kitabxana-informasiya infrastrukturunu yaradılmış, istifadəçilərə göstərilən kitabxana-informasiya xidməti dünya standartları səviyyəsinə çatdırılmışdır. Elektron kataloq və elektron kitabxananın daha da təkmilləşdirilməsi, əhalinin intellektual potensialının və bilik səviyyəsinin inkişafı, beynəlxalq informasiya mübadiləsinin təşkili kimi mühüm məsələlər həyata keçirilmişdir. İnformasiya texnologiyalarının tətbiqi oxuculara xidmət baxımından bir çox prosedurların sadələşdirilməsinə imkan vermiş, avtomatlaşma nəticəsində oxucuların ədəbiyyatı əldə etmək üçün sərf etdikləri vaxtı minimuma endirmək mümkün olmuşdur.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, kitabxanalarda innovasiyaların (yeniliklərin) tətbiqi problemləri həmişə aktual olmuşdur. Bu gün dünyada bütün dəyişikliklər və yeniləşmələrlə xarakterizə olunan müasir informasiya cəmiyyəti şəraitində kitabxanalar əhaliyə kitabxana-informasiya xidmətini təşkil edərkən yalnız ənənəvi xidmət üsulları ilə kifayətlənə bilməz. Kitabxana işinə yeni innovasiyaların tətbiqi, kitabxanaların kompyuterləşdirilməsi prosesi kitabxana-informasiya xidmətinin yeni mərhələyə qalxmasına səbəb olur.

Son illər Azərbaycan Milli Kitabxanasında istər iş proseslərində, istərsə də xidmət sahələrində innovasiyaların tətbiqi Azərbaycan Milli Kitabxanasını dünyanın aparıcı milli kitabxanaları sırasına çıxarmışdır. Hazırda Milli Kitabxanada oxuculara kitabxana xidmətinin təşkili ilə əlaqədar bütün iş prosesləri tam şəkildə avtomatlaşdırılmışdır.

Milli Kitabxanada dünyanın ən böyük və zəngin kitabxanalarında daha çox tətbiq olunan avtomatlaşdırılmış kitabxana-informasiya sistemi – VİRTUA proqramı tətbiq olunmuşdur. Buraya elektron kataloqun tərtibi, elektron kitabxananın təşkili, oxucuların qeydiyyatı, kitab verilişi, kitab fondunun komplektləşdirilməsi, milli bibliografiyanın və respublikanın bütün iri kitabxanalarının toplu kataloqunun yaradılması, yəni bütün kitabxana proseslərinin avtomatlaşdırılması modulları daxildir. Milli Kitabxanada elektron kataloq beynəlxalq məsələlərlə oxunan MARC-21 formatında işlənmişdir.

2014-cü ildə Elektron Kitabxananın daha da optimallaşdırılması məqsədilə ORACLE əsasında işlənib hazırlanmış və bir neçə parametrlər üzrə axtarış aparılmasına imkan verən yeni CAMO proqramı alınaraq kitabxananın serverində quraşdırılmışdır. Bu axtarış sistemi vasitəsilə müəlliflər, sərəlvhələr, predmetlər, açar sözlər, simvollar, ISBN, nəşriyyatlar və nəşr yeri və s. üzrə axtarış

aparılması təmin olunmuşdur. Burada həmçinin müxtəlif məlumat bazaları üzrə kitabların və dövri mətbuat materiallarının, ümumi və diyarşünaslıq kartotekalarının və digər analitik məlumat bazalarının materialları üzrə kompleks axtarış aparılması mümkündür.

Milli Kitabxananın strukturu da tamamilə yenidən qurulmuş, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunan yeni strukturda müasir dövrün tələbləri ilə səsleşən və innovasiyaların kitabxananın işinə tətbiqi ilə əlaqədar bir sıra yeni şöbələr - "Elektron informasiya xidməti", "İnfrastrukturun təşkili və proqram təminatı", "Avtomatlaşdırma və informasiya texnologiyaları", "Elektron resursların yaradılması", "Analitik elektron məlumat bazasının təşkili", "Elektron kataloqun formalaşdırılması", "Elektron dissertasiya fondunun təşkili və ondan istifadə", "Kitabxanaların metodik təminatı" şöbələri, "Elektron resurslardan istifadənin təşkili", "Lokal şəbəkədən istifadə üzrə oxu zalı" bölmələri və bir sıra yeni şöbə və bölmələr yaradılmışdır. Yeni şöbə və bölmələrin yaradılması ilə kitabxanamızda bir çox əhəmiyyətli iş sahələri yeni texnologiyalarla təchiz olunmuş, əhəmiyyətli kataloq sistemi elektron kataloqla əvəzlənmiş, elektron kataloqla yanaşı elektron kitabxana yaradılmışdır.

Kitabxananın 3 dildə fəaliyyət göstərən saytı (www.anl.az) vasitəsilə oxuculara xidmət həyata keçirilir. Milli Kitabxananın saytıdan istifadə etməklə oxucular məlumat bazalarından yararlanmaq, Milli Kitabxananın nəşrlərindən istifadə etmək, elektron kataloqda və elektron kitabxanada, həmçinin dünya ölkələrinin kitabxanalarında axtarış aparmaq imkanı əldə edirlər.

Azərbaycanda informasiya texnologiyalarının ayrı-ayrı fəaliyyət sahələrinə tətbiqinin böyük vüsət aldığı bir dövrdə Azərbaycan Milli Kitabxanasında Elektron kitabxananın yaradılmasının mahiyyəti olduqca böyükdür. Azərbaycan Milli Kitabxanasının nəzdində Elektron kitabxananın yaradılmasında başlıca məqsəd oxuculara xidmət işində zaman və məkan probleminin aradan qaldırılmasından, Milli Kitabxana fondunda mühafizə olunan qiymətli nəşr məhsullarının konservasiyasının təmin olunması və onları əsaslı surətdə mühafizə etməkdən, fondun elektron versiyasını hazırlamaqdan və qiymətli kitab fondlarından onlayn rejimdə məsafədən istifadənin təşkilindən, Azərbaycan elminin nailiyyətlərini İnternet vasitəsilə geniş təbliğ etməkdən və oxucuların informasiyaya olan tələbatını operativ şəkildə təmin etməkdən ibarətdir. Qısa müddət ərzində informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təchiz edilmiş Azərbaycan Milli Kitabxanasında sistemli iş aparılmış, avtomatlaşdırılmış kitabxana idarəetmə sistemi tam tətbiq edilmiş, zəngin elektron resurslar yaradılmışdır. Kitab və dövri mətbuat nümunələrinin elektron versiyasının hazırlanması üçün rəqəmsal cihazlardan - rəqəmsal fotoaparat, skaner, yüksək sürətli robot-skaner və s. avadanlıqlardan istifadə olunur. Bu aparatlar vasitəsilə ədəbiyyatın foto-

surətləri çəkilir, kompyuterlərə ötürülür, qrafik proqramlar vasitəsilə işlənir, lazımi formata çevrilir və elektron kitabxananın bazasına ötürülür. İndi bilavasitə kitabxanaya gələn oxuculara Elektron kitabxananın resursları lokal şəbəkə - İNTRANET vasitəsilə, uzaq məsafəli istifadəçilərə isə qlobal şəbəkə - İNTERNET vasitəsilə təqdim olunur.

Elektron kitabxanalar uzaq məsafədən oxuculara daha dolğun informasiya xidməti göstərərək, bu xidmətin zaman və məkandan asılılığına son qoyur. Ənənəvi kitabxanalarda informasiya xidməti yalnız kitabxananın iş saati müddətində və məhdud sayda oxuculara göstərildiyi halda, elektron kitabxanalar günün iyirmi dörd saati müddətində fasiləsiz fəaliyyət göstərir və dünyanın istənilən nöqtəsində yerləşən qeyri-məhdud sayda oxuculara eyni anda xidmət edə bilir. Elektron kitabxanalar çoxnüsxəli kitabların alınmasına olan ehtiyacı da aradan qaldırır, böyük kitabxana sahəsindən imtina etməyi təmin edir.

Kitab, qəzet və junalların elektron versiyaları ilə yanaşı, Milli Kitabxananın fondunda olan musiqi ədəbiyyatının, not nəşrlərinin elektron versiyalarının bazaları da yaradılmış və oxucuların istifadəsinə verilmişdir. Kitabxananın saytında oxuculara ayrıca sayt kimi təqdim olunan “Musiqi kitabxanası” dörd bölmədən ibarətdir: musiqi ədəbiyyatı, not nəşrləri, not əlyazmaları və səsyazmaları. “Musiqi kitabxanası”ndan respublikamızın hər bir ucqar kəndindən, şəhər və rayonundan, habelə dünyanın hər bir yerindən İnternetə çıxışı olan hər bir oxucu virtual şəkildə istifadə etmək və bəhrələnmək imkanı əldə etmişdir.

2009-cu ildən başlayaraq Milli Kitabxananın fondunda olan Azərbaycan klassiklərinin musiqi əsərləri yazılmış qrammofon vallarının informasiya daşıyıcılarına köçürülməsi işi həyata keçirilməyə başlanmış və onların elektron bazası yaradılmışdır.

Hazırda Milli Kitabxanada mühafizə olunan qrammofon vallarının CD disklərə köçürülməsi işi davam edir.

2016-cı ildə Azərbaycan musiqisinin dünyada və respublikada geniş miqyaslı təbliğinə nail olmaq məqsədilə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Milli Kitabxana tərəfindən “Azərbaycan musiqi irsinin dünyada təbliği” adlı birgə iayihə həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Milli Kitabxanasının əməkdaşları beynəlxalq musiqi saytı olan “Petruççi Musiqi kitabxanası”nda (www.impis.org) Azərbaycan xalq mahnıları və bəstəkarlarının 300-dən çox musiqi əsərinin notlarını, habelə Azərbaycanın korifey ifaçılarının səs yazılarını mp-3 formatında yerləşdirmişlər. Burada Azərbaycanın Dövlət Himni, “Sarı gəlin”, “Qarabağ şikəstəsi” kimi şedevrlərin həm notu, həm də səs yazısı, korifey ifaçılarımızdan ölməz Bülbülün, Xan Şuşinskinin, unudulmaz Rəşid Behbudovun, Lütfiyar İmanovun, Həbil Əliyevin və digər görkəmli sənətkarlarımızın ifasında xalq mahnılarımızın və bəstəkar mahnılarımızın lent yazıları yerləşdirilmişdir.

VIRTUA avtomatlaşdırılmış idarəetmə sisteminin tətbiqi Milli Kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyat haqqında oxuculara operativ məlumatın verilməsini təmin etmişdir. Kitabxanaya müxtəlif mənbələrdən daxil olan ədəbiyyat Milli Kitabxananın saytındakı “Yeni ədəbiyyat” bölməsində öz əksini tapır ki, oxucular həmin bölmə vasitəsilə hər gün kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyat barədə məlumat ala bilirlər. Bu bölmənin materialları əsasında Milli Kitabxana tərəfindən “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı” və “Yeni kitablar” cari informasiya bülletenləri buraxılır.

Kitabxananın nəşrləri “Kitabxanamızın nəşrləri” bölməsində yerləşdirilir və istənilən kitabxana və ya oxucu həmin bölməyə daxil olaraq onlardan bəhrələyə bilər. Kitabxananın bütün nəşrləri tam şəkildə nəşrə hazır olduqda çap olunmadan və yerlərə göndərilməzdən xeyli əvvəl virtual rejimdə respublika və dünya kitabxanalarının və kitabxanaçıların, oxucuların sərəncamına verilir.

2008-ci ilin dekabr ayından Milli Kitabxanada ölkə mətbuatının ayrı-ayrı mövzular və predmetlər üzrə tammətli analitik məlumat bazasının yaradılması işinə başlanılmışdır. Yəni 100-dən çox qəzet və jurnalda dərc olunan materialların tam elektron mətnləri mövzu və predmetlər üzrə qruplaşdırılaraq Milli Kitabxananın elektron kataloqunun analitik məlumat bazasına daxil edilir. Bununla da kitabxananın oxucuları nəinki dövrü mətbuat materiallarının bibliografik təsvirlərini, hətta onların tam elektron mətnlərini də kitabxananın saytı və elektron kataloqu vasitəsilə açıb oxuya bilirlər.

Bu gün kitabxanamızın oxucuları və eləcə də dünya miqyasında Azərbaycanla maraqlanan bütün insanlar Milli Kitabxananın saytı və elektron kataloqu vasitəsilə zaman və məkan problemi olmadan Milli Kitabxananın nəinki kataloq və fondlarına daxil olaraq ondan sərbəst istifadə edə bilirlər, hətta onun tammətli elektron məlumat bazalarından da bəhrələnilər.

Azərbaycan Milli Kitabxanasının Elektron kataloqunun məlumat bazası Avropa Elektron Kitabxanasına daxil edilmişdir. Kitabxananın oxucuları Avropanın 50-dən çox kitabxanasının fondlarında və kataloqlarında birbaşa axtarış aparmaq imkanı əldə etmişlər.

Milli Kitabxananın son dövrlərdə göstərdiyi əsas xidmətlərdən biri Elektron dissertasiya fondunun yaradılması olmuşdur. Elektron dissertasiya fondunun təşkili və ondan istifadə şəbəkəsinin əsas funksiyası Azərbaycanda müdafiə edilən dissertasiya və avtoreferatların elektron resurslarını hazırlayıb lokal şəbəkədə yerləşdirmək və həmin şəbəkə vasitəsilə tammətli dissertasiya və avtoreferatların elektron bazasından oxucuların istifadəsini təmin etmək, istifadəçilər üçün məlumatın əldə edilməsini təkmilləşdirməkdir. Bu gün artıq respublikamızda müdafiə olunan dissertasiyaların elektron bazası formalaşmış və iş

xronoloji ardıcılıqla davam etdirilir. Hər il 1250-1300 resurs hazırlanaraq bazaya əlavə olunur.

2008-ci ilin sentyabr ayından etibarən Milli Kitabxananın Elektron dissertasiya fondunun təşkili və ondan istifadə şəbəsində Rusiya Dövlət Kitabxanasının Elektron Dissertasiya fondunun “Virtual oxu zalı” açılmışdır. Oxu zalında Azərbaycan Milli Kitabxanasının oxucuları Rusiya Dövlət Kitabxanasının elektron dissertasiya fondunda mühafizə olunan dissertasiya və avtoreferatların tam elektron mətnindən istifadə etmək imkanı əldə etmişlər.

Milli Kitabxananın oxuculara və kitabxanalara təqdim etdiyi son yeniliklərdən biri də məsafədən virtual sifariş sisteminin yaradılmasıdır. Bu gün Milli Kitabxana respublikanın bütün kitabxanalarına, eləcə də bütün oxuculara və İnternet istifadəçilərinə virtual rejimdə xidmət göstərir. İnternetə çıxışı olan hər bir oxucu yaşayış və yaxud iş yerindən kitabxananın saytındakı “Virtual sifariş” bölməsinə daxil olaraq istənilən kitabı sifariş edə bilər.

2010-cu ildən etibarən Milli Kitabxananın fondunda olmayan ədəbiyyatı Rusiya Dövlət Kitabxanasından və digər dünya kitabxanalarından əldə etmək üçün bir sıra iri kitabxanalarla ikitərəfli müqavilələr imzalanmışdır. Bu müqaviləyə əsasən dünya kitabxanalarından müxtəlif ədəbiyyatlar oxucuların sifərişi əsasında “Kitabxanalararası abonement və sənədlərin elektron çatdırılması” bölməsi vasitəsilə həyata keçirilir. Bu bölmə xarici ölkələrdə yaşayan və Azərbaycan haqqında bu və ya digər materiallara ehtiyac duyan oxuculara, eyni zamanda respublikamızın digər şəhər və rayonlarında yerləşən mərkəzi kitabxanalar vasitəsilə bütün Azərbaycan oxucularına da virtual rejimdə kitabxana xidmətini həyata keçirməyi öz üzərinə götürmüşdür. Bu da yerlərdəki mərkəzi kitabxanalarda oxuculara verilən rədd cavablarının sayının minimuma endirilməsinə, regionlardakı oxuculara və mütəxəssislərə kitabxana xidmətinin səviyyəsinin yüksəldilməsinə səbəb olur. Milli Kitabxanada daha bir virtual xidmət növü - “Biblioqrafik sorğu” oxucuların istifadəsinə təqdim olunmuşdur. Bu virtual xidmət vasitəsilə dünyanın istənilən nöqtəsindən hər bir kitabxana işçisi, müxtəlif oxucular biblioqrafik sorğularını Milli Kitabxanaya ünvanlayır və qısa müddətdə ona cavab ala bilirlər.

Milli Kitabxanada kitabxana-biblioqrafiya proseslərinin avtomatlaşdırılması istiqamətində atılan ciddi addımlar nəticəsində oxuculara xidmət işinin müasir növləri tətbiq edilir və bu iş gündən-günə genişləndirilir. Oxucu sorğularının ödənilməsində elektron kataloq aparıcı rol oynayır. Elektron kataloq ənənəvi kataloqdan axtarışın müxtəlifliyinə görə fərqlənir və elektron kataloq ədəbiyyat fondu haqqında ənənəvi kataloqdan daha dolğun biblioqrafik məlumatla malik olduğundan, oxucuya çoxelementli və çoxsəviyyəli axtarış imkanları təklif edir. Digər tərəfdən, oxucu elektron kataloq vasitəsilə uzaq məsafədən ədəbiyyat axta-

rışı apara bilir və istədiyi kitabı sifariş verə bilər. Telekommunikasiya vasitələri qeyri-məhdud sayda oxucuya eyni zamanda elektron kataloqda bibliografik təsvirin bütün əsas elementləri və avtoritet yazılar üzrə axtarış aparmaq, kitabxana fondunda olan ədəbiyyatı sifariş etmək imkanı yaradır.

Milli Kitabxanada aparılan avtomatlaşdırma prosesində rus dilində olan sistemli kataloqların retrokonversiya edilməsi işini xüsusi qeyd etmək lazımdır. Kitabxanada rus dilində ədəbiyyatın sistemli kataloqunun retrokonversiyası həyata keçirilmiş, skan olunmuş kartoçkalar elektron bazaya yerləşdirilmişdir. Bu proses zamanı kataloq kartoçkaları, onun şöbələrini, bölmələrini, ayrı-ayrı rubrikalarını göstərən kataloq ayrıcları, elm sahələrini əhatə edən başlıqlar toxunulmaz olaraq saxlanılır.

2012-ci ildən etibarən Milli Kitabxanada elektron kataloq, elektron kitabxana xidmətləri kimi oxucuya kitab verilişi prosesi də avtomatlaşdırılmışdır. Oxucu şəxsiyyətini təsdiq edən sənədi qeydiyyat bölməsinə təqdim etməklə elektron kart əldə edir. Oxucunun kitabxanaya gəlişinin qeydiyyata alınması, elektron kataloqdan kitab sifarişi elektron kart vasitəsilə həyata keçirilir.

Gənclərin fəal mütaliyəyə cəlb olunması, mütaliə mədəniyyətinin formalaşdırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin və Milli Kitabxananın birgə layihəsi əsasında 2016-cı ilin iyul ayında Milli Kitabxananın nəzdində həftənin bütün günləri fasiləsiz 24 saat fəaliyyət göstərən “Açıq Kitabxana - sərbəst mütaliə məkanı” yaradılmışdır. Bu gün yeni tipli Açıq kitabxanada oxucuların elektron-informasiya xidmətlərindən yararlanması üçün də əlverişli şərait yaradılmışdır. Açıq Kitabxanada Azərbaycan Milli Kitabxanasının Elektron kataloqundan, Elektron kitabxanasından, Azərbaycan ədəbiyyatının virtual kitabxanasından və digər elektron kitabxanalardan oxucuların istifadəsi üçün kompüter avadanlıqları və ödənişsiz Wi-Fi şəbəkəsi quraşdırılmışdır. Açıq Kitabxanada Azərbaycanla yanaşı, Rusiyada, Türkiyədə və digər ölkələrdə çap olunan kitabları onlayn sifariş etmək imkanı yaradılmışdır. Burada elektron xidmətlərin genişləndirilməsi, oxuculara göstərilən xidmətin səviyyəsinin daha da artırılması məqsədilə Açıq kitabxananın saytı fəaliyyət göstərir. Sayt vasitəsilə oxucular Açıq kitabxananın virtual sifariş xidmətlərindən yararlanır, onun fondunda olan kitablarla onlayn tanış olur, lazım gəldikdə seçdikləri kitabı sifariş edə, eyni zamanda burada keçirilən tədbirlər haqqında məlumat əldə edə bilərlər. Həmçinin oxucuların dünya və respublika kitabxanalarının saytlarına giriş, internetdən kitab satışı həyata keçirən mərkəzlərlə əlaqə imkanı vardır.

Azərbaycan Milli Kitabxanası oxucuların elektron-informasiya təminatının ödənilməsi istiqamətində apardığı işi daima təkmilləşdirir və genişləndirir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Milli Kitabxanasının hesabatları.
2. Kitabxana işinə dair rəsmi sənədlər: (Qanun və qanun qüvvəli normativ hüquqlu sənədlər toplusu) /tərt. K.Tahirov; red. A.Abdullayeva.- 3-cü təkmilləşdirilmiş nəşri.- Bakı, 2015.- 200 s.
3. İsmayılova Ə. Oxuculara xidmətin əsas istiqamətləri, innovativ yeniliklərin tətbiqi təcrübəsi. /Ə.İsmayılova; red. K.Tahirov; rəyçi.: G.Səfəraliyeva; Azərbaycan Milli Kitabxanası.- B., 2016.- 55 s.
4. Tahirov K. Dünya milli kitabxanaları. M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanası: dərs vəsaiti /Kərim Tahirov; elmi red. A.Xələfov; rəyçi.: K.Aslan, P.Kazımi; Azərb. Resp. Təhsil Nazirliyi, BDU.- Bakı: Bakı Universiteti, 2013.- 212 s.
5. Tahirov K. M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının tarixi: 1923-2008-ci illər /Kərim Tahirov; elmi red. A.Xələfov; ixtisas red. A.Əliyeva-Kəngərli; red.: N.İsmayılov, K.Aslan.- Bakı: [Ulu], 2008.- 218 s.
6. Исмаилова А. Информационные запросы общества и новые формы обслуживания читателей в Азербайджанской национальной библиотеке им. М.Ф.Ахундова /Адиба Исмаилова //Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразий.- 2015.- №3.- с. 50-5

Роль Азербайджанской Национальной Библиотеки в обеспечении электронно-информационных потребностей читателей

Резюме: Основное предназначение электронно-информационных ресурсов – оперативное, полное и целостное удовлетворение информационных запросов читателей. В статье говорится о создании в Азербайджанской Национальной Библиотеке базы электронно-информационных ресурсов и путях их использования, а также об услугах электронной библиотеки.

Ключевые слова: электронная библиотека, электронный ресурс, обслуживание читателей, электронный каталог, информационно-аналитическая база

The role of the Azerbaijan National Library in the provision of electronic information for readers

Abstract: The article provides information about the establishment of electronic information resources in the Azerbaijan National Library in recent years, directions of their use and e-library services in order to meet the information needs of users more quickly, fully and comprehensively.

Key words: e-library, e-resource, reader services, e-catalogue, analytical database